

Profesor Alfred Konieczny

Dnia 3 stycznia 2014 r. przypadła osiemdziesiąta rocznica urodzin Profesora Alfreda Koniecznego, emerytowanego dyrektora Instytutu Historii Państwa i Prawa. Rocznicą ta wiąże się z 54-leciem pracy naukowo-dydaktycznej Profesora na Uniwersytecie Wrocławskim, jak również 30-leciem powołania Zakładu Historii Administracji, którego Jubilat był pierwszym i długoletnim kierownikiem. Te szczególne wydarzenia stały się dla uczniów i współpracowników Profesora okazją do uczczenia Jego jubileuszu pracami zebranymi w niniejszej książce.

O Profesorze napisano już wiele w *Księdze Pamiątkowej* z okazji Jego siedemdziesiątych urodzin. W tym miejscu warto się skupić na wątkach, które nie zostały, lub nie mogły być wtedy poruszone. Te drugie wiążą się oczywiście z upływem czasu od poprzedniego jubileuszu, a przecież twórczość naukowa Profesora nadal się rozwijała do momentu, gdy ciężka choroba pogorszyła zdrowie naszego Mistrza.

Prace naukowe, do których chcielibyśmy się odnieść, pochodzą w głównej mierze z lat 2004–2009. To pięciolecie — tak jak w poprzednich latach — odznaczało się intensywną działalnością naukową Profesora. Większość publikacji była kontynuacją poprzednich nurtów badawczych. W 2004 roku opublikował pięć prac, z których najważniejszą była monografia o dwóch podobozach obozu Gross-Rosen pt. *AL Bunzlau I i AL Bunzlau II — filie KL Gross-Rosen w Bolesławcu*. Książka ta wpisała się w ramy szczególnie ważnego nurtu w badaniach naszego Mistrza dotyczącego problematyki rogożnickiej fabryki śmierci. Profesor po raz kolejny okazał się tu rzetelnym badaczem tych mało znanych filii obozu koncentracyjnego Gross-Rosen, potrafiącym z benedyktyńską wręcz cierpliwością poszukiwać informacji, często już prawie niedostępnych, z racji upływu czasu. W 2006 r. wydał z kolei popularnonaukową książkę *KL Gross-Rosen: hitlerowski obóz koncentracyjny na Dolnym Śląsku 1940–1945*. Podobny charakter miał artykuł *KL Gross-Rosen*, opublikowany w tomie *Dolny Śląsk 1945 — Dolny Śląsk 2005*, pracy zbiorowej pod redakcją Bogdana Cybulskiego.

W 2004 r. Profesor powrócił do badanego już wcześniej podobozu Ośła koło Bolesławca. Okazją do tego było drugie wydanie tomu *Die Ausnutzung der Zwangsarbeit der Häftlinge des KL Groß-Rosen durch das Dritte Reich*, w któ-

rym Profesor, obok napisania *Wstępu*, umieścił rozdział o tym podoboziu: *Das Nebenlager Aslau im Zwangsarbeitssystem der Häftlinge des KZ Groß-Rosen*. W tym samym roku nasz Mistrz powrócił do innego ważnego wątku w swojej twórczości naukowej, a mianowicie hitlerowskiej organizacji Schmelz i jej roli w zagładzie Żydów. Okazją do tego była sesja naukowa zorganizowana w Będzinie 9 września 2003 r. przez Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej-Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Oddział w Katowicach), miejscowe Muzeum Zagłębia oraz tamtejszy Urząd Miejski. Owocem tej sesji był artykuł *Rola organizacji Schmelz w eksploatacji żydowskiej siły roboczej na Śląsku*.

W 2004 r. Profesor kontynuował swoją wieloletnią obecność w wydziałowym periodyku „Studia nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi”. W 27. tomie tej serii opublikował artykuł *Uwagi o korespondencji więźniów KL Gross-Rosen*. Prowadził dalej także swoje badania dotyczące deportacji wrocławskich Żydów publikacją *VI akcja deportacyjna wrocławskich Żydów z 23 lutego 1943 roku* wydrukowaną w kolejnym tomie „Studiów historycznoprawnych”, których był również redaktorem.

W tych samych seriach publikował Profesor w kolejnym, 2005 r. W „Studiach nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi”, w tomie 28., opisał *Deportacje dolnośląskich Żydów do obozu-getta Theresienstadt w latach 1942–1944*, a w „Studiach historycznoprawnych” *Pierwszy transport dolnośląskich Żydów do getta Theresienstadt z 26 lipca 1942 roku*. Tematyka ta znalazła swoją kontynuację w publikacji w „Studiach Historycznoprawnych” w 2009 r.: *Pierwsza akcja deportacji wrocławskich Żydów z 25 listopada 1941 r.*

Rok 2005 przyniósł ważny artykuł Alfreda Koniecznego *Uwagi w sprawie rozwiązania „kwestii cygańskiej” w III Rzeszy*. Ukazał się on w tomie *Mniejszości narodowe: problemy ustrojowo-prawne: materiały VIII Konferencji historyków państwa i prawa, Łagów, 8–11 lipca 2004 r.*, pod redakcją Piotra Jurka. W tym samym cyklu pokonferencyjnym opublikował w 2007 r. artykuł *O katach sądowych w Trzeciej Rzeszy (Postępowanie egzekucyjne w dziejach: X konferencja naukowa, Karpacz, 11–13 września 2006 r.)*. Następna konferencja przyniosła artykuł *Sprawa opieki duszpasterskiej nad polskimi robotnikami cywilnymi w III Rzeszy w latach 1939–1945 (Prawo wyznaniowe: przeszłość i terażniejszość: materiały XI Konferencji historyków państwa i prawa, Kowary, 6–8 września 2007 r. pod red. Józefa Koredczuka)*. Rok 2009 przyniósł kolejną publikację *Pieniądz zastępczy w hitlerowskich obozach koncentracyjnych: na przykładzie KL [Konzentrationslager] Gross-Rosen (Z dziejów skarbowości, pod red. Rafała Wojciechowskiego)*, który przybliżył nam ten mało znany fakt z okresu okupacji hitlerowskiej.

W 2006 roku Profesor kontynuował publikacje o obozie w Terezynie. Był to artykuł *Drugi transport wrocławskich Żydów do Theresienstadt z 30 sierpnia 1942 roku*, opublikowany w „Studiach historycznoprawnych”. W następnym

roku, w tym samym cyklu, napisał *O reprezentowaniu Polaków w sądach niemieckich przez niemieckich adwokatów w latach II wojny światowej*. Natomiast w „Studiach nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi” (tom 29.) ogłosił tekst: *Problem Żydów aresztowanych w pogromach „nocy kryształowej” 1938 roku*. W 2008 r. Mistrz nadal prowadził swoje wieloletnie badania nad strukturami Tajnej Policji Państwowej, w kolejnym, 30. tomie wspomnianej tu serii, opublikował artykuł *Organizacja gestapo na ziemiach polskich włączonych do Rzeszy w latach 1939–1945*. W tym samym, 2008 r., w „Studiach historycznoprawnych” (tom poświęcony pamięci Profesora Edwarda Szymoszk), znalazł się tekst *Organizacja Służby Bezpieczeństwa SS na Śląsku*.

W omawianym tu okresie twórczości naukowej Profesor Alfred Konieczny nie stronił od publikacji w prasie. Powrócił na łamy czasopisma „Odra” i w 5. numerze wydał tekst *„Festung Glogau” – 1945*. Pisał także hasła o charakterze encyklopedycznym, w publikacji *Der Ort des Terrors: Geschichte der nationalsozialistischen Konzentrationslager. T. 6, Natzweiler, Gross-Rosen, Stutthof*. Był tam autorem haseł dotyczących filii obozu Gross Rosen: *Aslau, Bunzlau I, Bunzlau II, Görlitz, Grosskoschen, Landshut, Langenbielau I, Langenbielau II, Rauscha i Rennersdorf*.

Na osobną uwagę zasługują publikacje wspomnieniowe. Jedną z nich to *W Brygadzie Rolnej „Służby Polsce”* w ramach V Zjazdu Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Henryka Sienkiewicza w Kędzierzynie Koźlu 1945–2005 (7–9 października 2005 r.), której redaktorem był Ryszard Więcek.

W 2006 roku wznowiono słynną już dziś *Kronikę dni oblężenia: Wrocław 22 I–6 V 1945*, spisana przez księdza Paula Peikerta (było to wspólne opracowanie profesora Alfreda Koniecznego i Karola Joncy).

W ostatnich latach Profesor walczył z ciężką chorobą, która dotknęła naszego Mistrza w 2009 r. Już po tym smutnym dla nas wydarzeniu, z okazji wydania rocznicowego tomu poświęconego utworzeniu polskiego Wydziału Prawa na Uniwersytecie Wrocławskim, Profesor napisał wspomnienie o swoim mistrzu, profesorze Sewerynie Wysłouchu (*Moje spotkanie z Profesorem Sewerynem Wysłouchem*, [w:] *Pamięci zmarłych Profesorów i Docentów Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego 1945–2010*, pod red. Lucyny Lehmann i Marka Maciejewskiego). Rok 2011 przyniósł z kolei wydanie rozmowy, jaką z naszym Mistrzem przeprowadził profesor Henryk Olszewski (*Rozmowy w redakcji*, rozm. przepr. Henryk Olszewski, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2011, t. 63, z. 2).

W tym miejscu warto wspomnieć o dwóch wielkich pasjach Profesora. Pierwszą z nich to kolekcjonowanie dawnych kart pocztowych, których największą część dotyczy Wrocławia. W zbiorze znalazły się również karty poświęcone Uniwersytetowi Wrocławskiemu. Profesor uświetnił jubileusz 300-lecia naszej uczelni, wydając album *Uniwersytet Wrocławski w dawnych widokówkach. Die Universität Breslau auf alten Ansichtskarten* (Wrocław 2002), w którym umieścił uniwersyteckie widokówki ze swojej kolekcji.

Drugą pasją naszego Mistrza był sport. Pod długich dyskusjach o naszych badaniach naukowych, które prowadziliśmy w Jego gabinecie, zawsze znajdował czas na skomentowanie wyników ligowych czy dokonań naszych reprezentantów w różnych dyscyplinach sportu.

Uczniowie i współpracownicy Profesora Alfreda Koniecznego składają mu serdeczne życzenia z okazji jubileuszu osiemdziesięciolecia urodzin oraz proszą Go o przyjęcie skromnego daru w postaci niniejszej książki.

Wrocław, 31 maja 2014 r.

Tomasz Kruszewski i Jacek Przygodzki